

NIHAİ TÜKETİCİLER NEZDİNDE ÖZEL USULSÜZLÜK CEZASININ UYGULAMASI VE ÖZELLİKLİ KONULAR

Mesut UÇAK^(*)

- GİRİŞ

Vergi hukukunda usulsüzlük, vergi kanunlarının şekle ve usule müteallik hükümlerine riayet edilmemesidir. Bu bağlamda özel usulsüzlük olarak kabul edilen fiiller ile bu fiillere uygulanacak cezalar Vergi Usul Kanununun da ayrıca sayılmak suretiyle belirlenmiş bulunmaktadır.

Vergi Usul Kanununun 353/3. maddesinde nihai tüketicilerin yasal belge almadıkları, yaptıkları alışverişlerde yasal belgelerini almamaları halinde kesilecek ceza ve bu cezanın kesilebilmesi için gerekli olan şartlar hükmolunmuştur. Kanunun verdiği yetkiye istinaden yayımlanan 371 sıra no'lu Vergi Usul Genel tebliği ile 17/04/2007 tarihinden itibaren yoklama yapmaya yetkili memurların tamamı, 232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin yani mükellef olmayanların satın aldıkları mallar ya da hizmetler için belge alınmadığına ilişkin tespitleri yapma

hususunda yetkili kılınmış olup, yapılan değişikliklerle kanunun kapsamı ve uygulanabilirliği genişletilmiştir.

Bu çalışmamızda yapılan kanuni düzenlemenin uygulanması, belge düzenine uyumun sağlanması, karşılaşılabilecek sorunlar ve çözüm önerilerine yer verilecektir.

2-YASAL DÜZENLEMELER

Vergi Usul Kanununun 353/3. maddesinde "232 nci maddenin birinci fıkrasının 1 ila 5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde, bunlara bu maddenin 2 numaralı bendinde belirtilen cezanın beşte biri kadar özel usulsüzlük cezası kesilir. Şu kadar ki, bu cezanın kesilebilmesi için, belge alınmadığına ilişkin tespitlerin vergi incelenmesine yetkili olanlar tarafından

^(*) Vergi Denetmeni

yapılması şarttır. (5615 sayılı Kanununun 20 inci maddesiyle eklenen cümle Yürürlük; 04.04.2007) Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, söz konusu tespiti vergi incelemesine yetkili olmayanlara da yaptırmaya yetkilidir. Bu hükmün uygulanmasında belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayanlara verilen örneği, ceza ihbarnamesi yerine geçer" denilmektedir. Görüleceği üzere kanuni düzenleme ile V.U.K' un 232 nci maddesinde fatura istemek ve almak mecburiyetinde olan mükellefler (birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, serbest meslek erbabı, kazançları basit usulde tespit olunan tüccarlar, defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler ve vergiden muaf esnaf) dışında fatura alma mecburiyeti bulunmayan gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin, nihai tüketicilerin, vergiden muaf serbest meslek erbabının ve diğer ücretlilerin fatura, serbest meslek makbuzu, müstahsil makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde 353 üncü maddenin 2 numaralı bendinde belirtilen cezanın beşte biri kadar (149.- YTL./5 =) 29,80.- YTL. (378 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2008'den itibaren) özel usulsüzlük cezasının kesileceği belirtilmiştir.

Vergi Usul Kanununun 353/3 maddesi parantez içi hükmüne göre söz konusu usulsüzlük cezasının uygulanmasının esaslarıyla ilgili olarak 17.04.2007 tarih ve 26496 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 371 seri no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin mükellef olmayan kişilerin satın aldıkları mallar ve hizmetler için belge almadıklarının tespiti halinde kesilecek özel usulsüzlük cezası başlıklı 4. bölümünde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

Vergi Usul Kanununun, özel usulsüzlükler ve cezalarının düzenlendiği 353 üncü maddesinin 5615 sayılı Kanunla değişmeden önceki (3) numaralı bendinde; Kanununun 232 nci maddesinin birinci fıkrasının 1-5 numaralı bentlerinde sayılanlar dışında kalan kişilerin fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde bunlara 353 üncü maddenin (2) numaralı bendinde belirtilen cezanın beşte biri kadar özel usulsüzlük cezası kesileceği, şu kadar ki bu cezanın kesilebilmesi için belge alınmadığına ilişkin tespiti vergi incelemesine yetkili olanlar tarafından yapılmasının şart olduğu belirtilmiş olup, bu hükmün uygulanmasına ilişkin olarak belirlenen usul ve esaslara 229 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde yer verilmiştir.

5615 sayılı Kanununun 20 nci maddesiyle Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin (3) numaralı bendinin ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere; "Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, söz konusu tespiti vergi incelemesine yetkili olmayanlara da yaptırmaya yetkilidir." cümlesi eklenmiştir. Anılan hükme dayanılarak, bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren yoklama yapmaya yetkili memurların tamamı, mükellef olmayanların satın aldıkları mallar ya da hizmetler için belge alınmadığına ilişkin tespitleri yapma hususunda yetkili kılınmış olup, yoklama yapmaya yetkililer tarafından yapılan denetimler sonucu belge alınmadığına ilişkin olarak nihai tüketiciler nezdinde düzenlenen tutanaklara dayanılarak özel usulsüzlük cezası kesilebilecektir.

Anılan bent hükümlerinin uygulanmasında, belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayanlara verilen örneği, ceza ihbarnamesi

yerine geçecektir. Cezanın, tutanağın alıcıya verildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde, tespit yapıldığı yerin yetki alanı içerisinde bulunan vergi dairesine ödenmesi esastır. Cezanın ödeneceği vergi dairesi tutanağa yazılacak ve tutanağın bir örneği de tutanakta belirtilen vergi dairesine gönderilecektir. Adına tutanak düzenlenenler bu cezayı tutanağın kendilerine verilen örneğini ibraz etmek ve tutanakta belirtilen vergi dairesini belirtmek suretiyle başka bir vergi dairesine de ödeyebileceklerdir.

Yukarıda açıkladığımız kanun maddesi ve genel tebliğ hükümlerinden de görüleceği üzere nihai tüketiciler nezdinde tespit yapma ve tutanak düzenleme yetkisinin kapsamı genişletilmiş daha önce vergi incelemesine yetkili olanlar tarafından kullanılan yetki alanına tüm yoklama memurları da dâhil edilmiştir. Yoklamaya yetkili memurlar ise V.U.K.'nun 128.maddesinde " Vergi dairesi müdürleri, yoklama memurları, yetkili makamlar tarafından yoklama işi ile görevlendirilenler, vergi incelemesine yetkili olanlar, gelir uzmanları,(5345 sayılı Kanununun 34/4 maddesiyle eklenen ibare. Yürürlük; 16.05.2005) olarak sayılmıştır.

3- ALIŞVERİŞLERDE BELGE ALMANIN ÖNEMİ

Tüketici olarak yaptığımız her türlü alışverişte en küçük sakızdan en büyük gayrimenkul alımına kadar her aşamada vergi ödüyoruz. Ancak bunu alışveriş sırasında genellikle hiç algılamıyor ve sorgulamıyoruz. Günlük hayatta defalarca tekrarladığımız berberde traş olmak, bakkaldan ekmek almak, sakız almak (Pazar payının ne kadar büyük olduğu görsel ve yazılı basında yapılan reklâmlardan da çok kolay anlaşılabilir),simit, poğaça almak, fast-food tarzı tüketim, Japon pazarlarından 1 liraya muhtelif ürünler almak gibi eylemlere konu olan mal ve hizmetlerin hem

kendi ekonomimiz hem de ülke ekonomisi içerisindeki büyüklüğü kayda değerdir. Aldığımız ürün veya hizmetin tutarının küçük olması, bizim fiş veya benzeri belgeleri isteme konusunda çekinmemize (bu kadar küçük tutar için fiş istenir mi duygusuyla) veya önemsemememize neden olmaktadır. Ancak aynı çekingenliği satıcılar göstermemektedirler. Sonuç olarak önemsemeden, çekinerek veya benzeri sebeplerle alınmayan fiş veya benzeri belgeler, devlet kasasına girmesi gereken vergilerin satıcının cebinde kalmasına neden olmaktadır. Bilinçli olarak her vatandaşın; alacağı ürünün veya hizmetin gerçek bedeli dışında kendi cebinden vergi olarak çıkan paranın satıcının cebinde haksız kazanç olarak kalmaması ve verginin gerçek sahibi olan devletin kasasına girmesi hem de sadece ihmalkârlıktan dolayı cezai yaptırımlara maruz kalmaması için fiş, fatura vb. belgeleri isteyip alma konusunda çok hassas davranması gerekmektedir.

Alışveriş karşılığında fiş veya fatura almak, o alışverişin varlığını belgelemektir. Konuyu Tüketici Hakları yönünden ele aldığımızda görmekteyiz ki tüketici olarak fiş almamakla sahip olduğumuz haklarımızı savunmak için kullanabileceğimiz çok önemli bir belgeyi almayı da reddetmiş oluruz. Fiş ya da fatura, alışverişini yapana tüketici hukuku bakımından ileride doğabilecek sorunların çözümünde fayda sağlayacak çok önemli bir dayanaktır. Diyelim ki satın aldığımız bir gıdadan dolayı bir zehirlenme olayı yaşadık, evimize aldığımız bir elektrikli eşya arızalı çıktı ve evimizde bir hasara sebep oldu ya da kuru temizlemeye verdiğimiz takımımızın veya paltomuzun rengi değişti. Bu gibi durumlarda tüketici olarak hakkımızı aramamız ve zararlarımızı telafi edebilmemiz için alışverişimizi belgelendirmemiz gerekmektedir. Fiş ya da fatura olmadığı takdirde, tüketici olarak hiçbir hak iddia edemez ve

haktan yararlanamayız.¹ Alışverişlerde fiş veya fatura almak vatandaşlar açısından vatandaşlık görevi olmanın yanısıra kendi haklarını aramaları açısından da çok önemlidir. Görüleceği üzere belge almakla; vergi kayıp ve kaçacağını önleyerek, ödediğimiz verginin satıcının cebinde kalmayıp Hazine'ye intikal etmesine ve dolayısıyla kamu hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülmesine katkıda bulunmuş olduğumuz gibi, bir tüketici olarak da karşılaşılabilecek herhangi bir sorun karşısında hakkımızı aramada, iddiamızı ispatlamada kullanılacak hukuken geçerli bir belge bulundurulmuş oluruz.

4- UYGULAMAYA YÖNELİK DEĞERLEN DİRME VE ÖNERİLER

Bir vergi güvenlik müessesesi olan Vergi idaresinin yürürlükten kaldırılmasının çalışanlarda gelir kaybına, Maliye'nin ise topladığı vergilerin düşmesine neden olacağı konusundaki tartışmalar uzun süre gündemde kalmıştır.

Vergi idaresinin yürürlükten kaldırılmasının çalışanlarda neden olacağı gelir kaybı, yapılan kanuni (Asgari geçim indirimi) düzenlemelerle büyük çoğunlukla giderilmiştir. Ancak bir vergi güvenlik müessesesi olan vergi idaresinin yürürlükten kaldırılması vatandaşlar üzerindeki fiş toplama baskısını ortadan kaldırmış bunun sonucu vergi gelirlerinin azalmasına neden olmuştur. Ancak gelir idaresi nihai tüketicilerin belge almalarında karşılaşacakları cezai yaptırımlarla ilgili vergi mevzuatında var olan bazı hükümlerin kapsamını genişleterek bu konudaki eksikliği gidermeyi hedeflemektedir. Daha önceki kanuni düzenlemede nihai tüketiciler nezdinde özel usulsüzlük cezasının kesilebilmesi için, belge alınmadığına ilişkin tespit vergi incelenmesine yetkili olanlar tarafından yapılması şarttı. Ancak

sayıları sınırlı olan inceleme elemanlarının böyle bir işle görevlendirilmesi, işgücü israfı olarak görüldüğünden bu cezai müeyyidenin pratikte uygulanabilirliği yoktu. 5615 sayılı kanunla, söz konusu tespiti vergi incelemesine yetkili olmayanlara da yaptırmaya mezu kılınan Gelir İdaresi, yetkisini kullanarak yayımladığı 371 no'lu V.U.K. Genel tebliği ile yapılan denetimlerde belge alınmadığına ilişkin nihaî tüketiciler nezdinde yapılacak tespitlerin ve düzenlenecek tutanakların yoklama yapmaya yetkililer tarafından da yapılmasına olanak sağlamıştır.

Nihai tüketiciler nezdinde belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayanlara verilen örneği, ceza ihbarnamesi yerine geçecektir. Cezanın, tutanağın alıcıya (nihai tüketiciye) verildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde, tespit yapıldığı yerin yetki alanı içerisinde bulunan vergi dairesine ödenmesi gerekmektedir. Cezanın ödeneceği vergi dairesi tutanağa yazılacak ve tutanağın bir örneği de tutanakta belirtilen vergi dairesine gönderilecektir. Adına tutanak düzenlenenler bu cezayı, tutanağın kendilerine verilen örneğini ibraz etmek ve tutanakta belirtilen vergi dairesini belirtmek suretiyle başka bir vergi dairesine de ödeyebileceklerdir.

Belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayanlara verilen örneği, ceza ihbarnamesi yerine geçeceğine göre, tespit tutanağında V.U.K.'un 366'nci maddesinde belirtilen ve ihbarnamede bulunması gereken bilgilerinde yer alması gerekmektedir. Genel kural cezanın, bağlı olunan vergi dairesi tarafından kesilmesi olduğu halde burada, ceza kesme yetkisi incelemeye yetkisi olanlara ve yoklamaya yetkili olanlara verilmiştir. Kanaatimizce buradaki amaç vergi dairesi üzerindeki yükü biraz olsun hafifletmektir.

¹Alışverişlerde belge almanın önemi, Gelir İdaresi Başkanlığı Broşürü, Şubat 2007

Vergi Usul Kanunu'nun 376. maddesinde "İkmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergi veya vergi farkını ve aşağıda gösterilen indirimlerden arta kalan vergi ziyayı, usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarını mükellef veya vergi sorumlusu ihbarnamelerin tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgili vergi dairesine başvurarak vadesinde veya 6183 sayılı Kanunda belirtilen türden teminat göstererek vadenin bitmesinden itibaren üç ay içinde ödeyeceğini bildirirse:

1. Vergi ziyayı cezasında birinci defada yarısı, müteakiben kesilenlerde üçte biri,

2. Usulsüzlük veya özel usulsüzlük cezalarının üçte biri,

İndirilir." Hükmolunmuştur.

Yapılan kanuni düzenlemelerden de görüleceği üzere belge alınmadığına ilişkin tespit tutanağının belge almayanlara verilen örneği, ceza ihbarnamesi yerine geçecek ve nihai tüketici adına V.U.K.'un 353/3. maddesine istinaden Özel Usulsüzlük cezası kesilecektir. Tespit tutanağının tüketiciye verildiği tarih tebliğ tarihi sayılacak tüketici 30 gün içerisinde V.U.K.'un 376. maddede şartlarına göre ceza indiriminden de faydalanabilecektir.

Vergi Usul Kanunu'nun 378. maddesinde "Vergi mahkemesinde dava açabilmek için verginin tarh edilmesi, cezanın kesilmesi, tadilat ve takdir komisyonları kararlarının tebliğ edilmiş olması; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin yapılmış ve ödemeyi yapan tarafından verginin kesilmiş olması lazımdır." Denilmektedir. Burada tespit tutanağı ceza ihbarnamesi yerine geçeceği ve tutanağı aldığı tarih tebliğ tarihi sayılacağı için tüketici tespit tutanağını aldığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde dava da açabilecektir.

Bu konuda önemli diğer bir husus da tüketicinin ehliyetidir. Tüketici denildiğinde 5 yaşından

büyük her vatandaş akla gelebilmektedir. Durum böyle olunca hemen aklımıza küçük çocukların belge almaması durumunda tutanak düzenlenip ceza kesilebilir mi? Sorusu gelmektedir. Konuyu Türk Medeni Kanunu açısından değerlendirdiğimizde; kanunun 10'uncu maddesinde fiil ehliyeti; ayırt etme gücüne sahip olma, kısıtlı olmama ve ergin olma koşullarına bağlanmıştır. 11'inci maddesinde ise erginliğin 18 yaşın dolmasıyla başlayacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla bir kişinin vergisel işlem yapması ve vergi suçu işlemesi 18 yaşının dolmasına bağlıdır. Türk Ceza Kanunu açısından değerlendirdiğimizde ise; kanunun yaş küçüklüğü başlıklı 31. maddesi;

(1) *Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.*

(2) *Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.*

(3) *Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis*

cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz.

Ceza Kanunu'nda düzenlenen suçlarda dahi ehliyetsizlik bu şekilde belirlenmiş iken, Vergi Usul Kanunu'nda düzenlenen idari para cezasının 18 yaşından küçükler için uygulanamayacağını düşünüyoruz.

Olayın diğer tarafı da bu kişilerin alışveriş yaparken belge almadıklarının saptanmasının tutanakla yapılması gereğidir. Tutanağın imzalanması gereği bulunmaktadır. Fiil ehliyeti olmayan bir kişi tarafından imzalanan tutanak hukuksal olarak geçersiz olacaktır. Hukuksal olarak geçersiz bir tutanağa dayanılarak ceza kesilmesi ise mümkün olmayacaktır.²

Sonuç olarak yukarıda yapılan kanuni açıklamalardan da görüleceği üzere belge almadığı tespit edilen 18 yaşın altındaki çocuklar için V.U.K.'un 353/3. maddesine göre tutanak düzenlenemeyeceği ve ceza kesilemeyeceği kanaatindeyiz.

Karayolları Trafik Kanunu göre kırmızı ışıkta geçen araçlara cezai yaptırım uygulandığı gibi kırmızı ışıkta geçen yayalara da cezai yaptırım uygulanmaktadır. Ancak kırmızı ışıkta geçen araçlara uygulanan cezai yaptırımın yanında kırmızı ışıkta geçen yayalara uygulanan cezai yaptırım çeşitli sebeplerden dolayı (kimlik ibraz etmeme, imzadan imtina etme, kaçma, yalan söyleme vb.) hiç yok denecek kadar azdır. Karayolları Trafik Kanunu'ndaki iki taraflı cezai yaptırım vergi mevzuatında da mevcuttur. Yani hem belge

düzenlemeyen (V.U.K.'nun 353/1-2 maddelerine istinaden 2008 yılı için 149 YTL. Ö.Usulsüzlük cezası) hem de belgeyi almayan cezai yaptırıma maruz kalmaktadır. Tüketici nezdinde cezai yaptırımla ilgili düzenlemenin psikolojik baskı yönüyle faydalı olacağı, ancak uygulamada trafik cezalarında olduğu gibi birçok sorunun çıkacağı (kimlik ibraz etmeme, imzadan imtina etme, kaçma, yalan söyleme vb.) kanaatindeyiz.

Yukarıda kanuni düzenleme bölümünde açıkladığımız gibi nihai tüketici durumunda olanlara, fatura ve benzeri belge almadıkları takdirde, 2008 yılı için 29,80.- YTL özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Bu konu, para cezaları uygulanarak çözülmekten ziyade vatandaşın gönüllü katkısıyla çözülebilecektir. Bu konuda vatandaşın bilinçlendirilmesi belge alma konusunda cezai yaptırımla zorlanarak değil, gönüllü belge alması sağlanarak yapılmalıdır. Böylece toplumda her bireyin demokratik yapı içinde elindeki belgeyle hakkını araması da mümkün olur. Mükellefler açısından vergiyi tam ve zamanında vermenin anayasal bir vatandaşlık görevi olduğu da unutulmamalıdır.

5-SONUÇ

Usulsüzlük vergi kanunlarının şekle ve usule ilişkin hükümlerine riayet edilmemesidir. V.U.K.'un 353/3. maddesine ve kanunun Gelir İdaresine verdiği yetkiye istinaden yayımlanan 371 seri no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğ hükümlerine göre fatura alma mecburiyeti bulunmayan çiftçilerin, nihai tüketicilerin, vergiden muaf serbest meslek erbabının ve diğer ücretlilerin fatura, serbest meslek makbuzu, müstahsil

² Kazım YILMAZ, Tüketicilere Belge Almama Nedeniyle Kesilecek Özel Usulsüzlük Cezası ve Çocuklar , Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, sayı:227, s.53

makbuzu, perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi ve giriş ve yolcu taşıma biletlerini almadıklarının tespit edilmesi halinde 353 üncü maddenin 2 numaralı bendinde belirtilen cezanın beşte biri kadar (149.- YTL./5 =) 29,80.- YTL. **(378 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2008'den itibaren)** özel usulsüzlük cezasının kesileceği belirtilmiştir. Belge alınmadığına ilişkin tespitleri yapma hususunda vergi incelenmesine yetkili olanlar, kanuni düzenlemeyle, yoklama yapmaya yetkili memurların tamamı ise tebliğ hükümleriyle yetkili kılınmıştır.

Yapılan tespitler sonucu düzenlenen tutanaklar ceza ihbarnamesi yerine geçecektir. Cezanın, tutanağın alıcıya verildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde, tespit yapıldığı yerin yetki alanı içerisinde bulunan vergi dairesine ödenmesi esastır. Ancak istemeleri halinde tutanağı ibraz etmek suretiyle cezayı başka bir vergi dairesine de ödeyebileceklerdir. Belirlenen süre içerisinde tüketicilerin V.U.K.'un 376'ncı maddesine göre indirim isteme, 378.maddesine göre de dava açma hakları da vardır.

Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Vergi Usul Kanunu birlikte değerlendirildiğinde 18 yaşın altındaki çocukların kanuni ehliyetleri olmadığı için bunlar adına tutanak düzenlenip, ceza kesilemeyeceği kanaatindeyiz. Yapılacak düzenlemelerle bu konudaki tereddütlerin giderilmesi gerekmektedir.

Bir vergi güvenlik müessesesi olan Vergi iadesinin yürürlükten kaldırılması belge düzenleme ve alma alışkanlıklarını sekteye uğratmıştır. Vatandaşlarda tekrar belge alma alışkanlığının edinilmesi V.U.K.'un 353/3. maddesinde düzenlenen cezai yaptırımlarla sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu konu, para cezaları uygulanarak çözülmekten ziyade vatandaşın vergi konusunda bilinçlendirilip gönüllü katkısıyla çözülebilecektir.

Mükellefler açısından vergiyi tam ve zamanında vermenin anayasal bir vatandaşlık görevi olduğu da unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR :

- 1) Alışverişlerde belge almanın önemi, Gelir İdaresi Başkanlığı Broşürü, Şubat 2007
- 2) Kazım YILMAZ, Tüketiciye Belge Almama Nedeniyle Kesilecek Özel Usulsüzlük Cezası ve Çocuklar, Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog, sayı:227, s.53
- 3) 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 4) 17.04.2007 tarih ve 26496 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 371 seri no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği